

an excellent education is a top priority, lowering the cost of health care delivery and increasing access to preventative services are key to reining in the spiraling costs of health care).

Таким образом, приходим к *выводу*, что в электронных политических медиатекстах на персональных сайтах политиков их владельцы стремятся создать собственный имидж, структура которого представлена персональными, социальными и символическими характеристиками, для чего используется коммуникативная стратегия самопрезентации, вербализация которой происходит с помощью разнообразных лексических единиц.

Перспективу нашего исследования мы видим в рассмотрении и анализе невербальных средств, используемых политиками в электронных политических медиатекстах для создания собственного имиджа.

Література

Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. – М.: Едиториал УРСС, 2001. – 360 с. *Данилюк С.С.* Структурні та функціональні особливості англійських електронних текстів (на матеріалі персональних веб-сторінок лінгвістів): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2006. – 262 с. *Дмитрук О.В.* Манипулятивні стратегії в сучасній англійській комунікації: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2006. – 253 с. *Иванина Т.В.* Малоформатний англійський політико-біографічний текст: структурний і прагматичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Х., 2007. – 200 с. *Ирхин Ю.В.* Политология: Учебник / Ю.В. Ирхин, В.Д. Зотов, Л.В. Зотова. – М.: Юристъ, 2002. – 511 с. *Коломієць Н.В.* Лінгвістичні особливості організації гіпертексту інтернет-новин (на матеріалі англійської мови): дис... канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2004. – 214 с. *Крутько Т.В.* Англійська реклама у віртуальному просторі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. – Харків, 2006. – 20 с. *Лисовский С.Ф.* Политическая реклама. – М.: ИВИЦ «Маркетинг», 2000. – 256 с. *Петлюченко Н.В.* Харизматична особистість політичного лідера в просторі німецького та українського аперлятивних дискурсів: зіставний аспект: Автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.17 / Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2010. – 36 с. *Саенко А.Н.* Коммуникативные характеристики немецкоязычных текстов электронного жанра «Профиль компании»: дис. на соиск. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Х., 2007. – 253 с.

УДК 811.112.2'367'42

ПАРОВ'ЯК І. І.

(Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича)

СИНТАКТИКО-СТИЛІСТИЧНІ МАРКЕРИ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

У статті розглянуто прийом експресивного синтаксису – редукцію вихідної моделі, на матеріалі німецького постмодерністського роману кінця ХХ початку ХХІ століття. Особлива увага приділена вивченні синтаксичних структур та їх функцій. Наводяться статистичні підрахунки вживання експресивних маркерів редукції.

Ключові слова: редукція, експресія, еліпсис, замовчування, парцеляція.

Паров'як І.І. Синтаксически-стилистические маркеры немецкоязычного постмодернистского художественного текста. В статье рассмотрен прием экспрессивного синтаксиса – редукцию исходной модели, на материале немецкого постмодернистского романа конца ХХ начала ХХІ века. Особое внимание уделено изучению синтаксических структур и их функций. Приводятся статистические подсчеты употребления экспрессивных маркеров редукции.

Ключевые слова: редукция, экспрессия, эллипсис, умолчание, парцелляция.

Paroviak I.I. Syntactic-stylistic markers of German postmodernist fiction. The article deals with the reception of expressive syntax – the reduction of the original model, on the material of postmodern German novel of the late 20th – early 21st century. Particular attention is paid to the study of syntactic structures and their functions. We present statistical calculations of using the reduction expressive markers.

Key words: reduction, expression, ellipsis, aposiopesis, enumeration.

Структурно-семантичний підхід до дослідження художнього мовлення зумовлений потребою, попри те, що питання про смислову структуру тексту у зв'язку з його комунікативними функціями постало в лінгвістичній науці давно. Текст має свою мікро- і макросемантику, мікро- і макроструктуру. Семантику тексту зумовлено комунікативним завданням передачі інформації. Структура тексту визначається особливостями внутрішньої організації одиниць тексту і закономірностями взаємозв'язку цих одиниць в рамках цілісного повідомлення. Структурний підхід до дослідження постмодерністського мовлення сприяє виокремленню його компонентів та закономірностей організації. Інтерес до експресивного

синтаксису зумовлений необхідністю вивчення мовних засобів, за допомогою яких можна досягти максимального впливу на читача, що особливо актуально для художнього постмодерністського мовлення. Експресивний синтаксис завжди активно досліджувався лінгвістами: Р. Braun, W. Fleischer, К.-Н. Göttert. **Актуальність** статті полягає у розкритті структурних і функційних механізмів синтаксичної структурації та мультиекспресивної експлікації синтаксичної одиниці літературно-художнього твору з позицій функційної парадигми сучасних мовознавчих студій.

Мета статті – виявити особливості семантико-синтаксичної організації конструкцій експресивного синтаксису із встановленням специфіки їхнього функціонування в постмодерністських романах кінця ХХ – початку ХХІ ст. Досягнення мети видається можливим за умови розв'язання таких **завдань**:

1) проаналізувати прийоми редукації (еліпсис, парцеляція, замовчування) в романах німецьких постмодерністів;

2) виявити статус конструкцій експресивного синтаксису в художньому мовленні.

Об'єкт дослідження – експресивна синтаксична одиниця у німецькомовному постмодерністському романі кінця ХХ початку ХХІ ст.

Предмет дослідження – структурні та функційні засоби вияву емоційно-експресивного потенціалу синтаксичних одиниць у літературно-художнього творі.

Матеріал дослідження – сучасні німецькомовні постмодерністські романи кінця ХХ початку ХХІ ст.

Німецькі письменники доби постмодерну створюють нові типи і форми художнього тексту (далі ХТ), структурно розмиті, умовні, гротескні. Сам характер постмодерністського ХТ, який тяжіє до імпліцитно-підтекстового вираження і під яким розуміємо слідом за І.А. Бехтою авторське експериментаторство, постмодерністський перформанс як первинну настанову на право створення художньої ілюзії, яка стає аналогом дійсності і “утвердженням права на мовленнєво-мисленнєвий експеримент” [Бехта 2013]. Автор-письменник скеровує читача на самостійне осмислення колізій / психологічних конфліктів. Динамічність композиції, принципи організації сюжету – усе це актуалізує розумову діяльність адресата при сприйнятті та тлумаченні постмодерністського ХТ. Прагматична настанова текстів доби постмодерну – це створення ілюзії співучасті в тому, що відбувається, активізація в адресата емоційного настрою, залучення читача до співпереживання, до встановлення емоційного контакту [Бехта 2013, с. 83]. Кожна синтаксична побудова є експресивно насиченою. Навіть класична модель речення на перший погляд, строго побудована відповідно до граматичної норми, але різних контекстах може бути використана для вираження широкого діапазону експресивності. За М.П. Брандес всі синтаксичні стилістичні засоби можна поділити на *синтаксичні виразні засоби* і *синтаксичні стилістичні прийоми* [Брандес 2004, с. 299]. Під синтаксичними виразними засобами слід розуміти: – *нормативні структури*, виразність яких визначається контекстом, наприклад типом його композиційно-мовленнєвої форми, планом вираження і т.д.; – *синтаксичні структури*, які мають абстрактний характер експресивності (довжина речення, порядок слів, семантичний тип речення). цей тип має атрибутивний характер, так як є приналежністю конструкції, а не контексту. Класифікацію стилістичних фігур за чотирма критеріями здійснює Фляйшер (Fleischer, 1993):

a) заміна компонентів (Substitution);

b) додавання мовного елементу (Addition);

c) упущення синтаксичної складової (Elimination);

d) зміна порядку синтаксичних одиниць (Permutation) [Fleischer 1993, с. 177-181].

Виходячи з нашого завдання, ми зосередимо свою увагу на вивченні редукації – упущення одного або декількох членів речення. Редукація призводить до скорочення тексту, який стає зрозумілим тільки через звернення до мовних знань і специфіки світу. Як правило, йдеться про вторинну вербалізацію на основі сформованих чи спроектованих текстів; деякі з них мають здатність виховувати. Тексти в яких ми знаходимо ці еліптичні конструкції, характеризуються високою економією мовних засобів і порушенням, в певній мірі,

загальноприйнятих норм для німецького синтаксису [Grammatik der deutschen Sprache 1997, с. 433]. Проаналізувавши твори німецьких постмодерністів, за допомогою кількісних та якісних підрахунків ми отримали такі показники вживання експресивних маркерів (див. рис. 1):

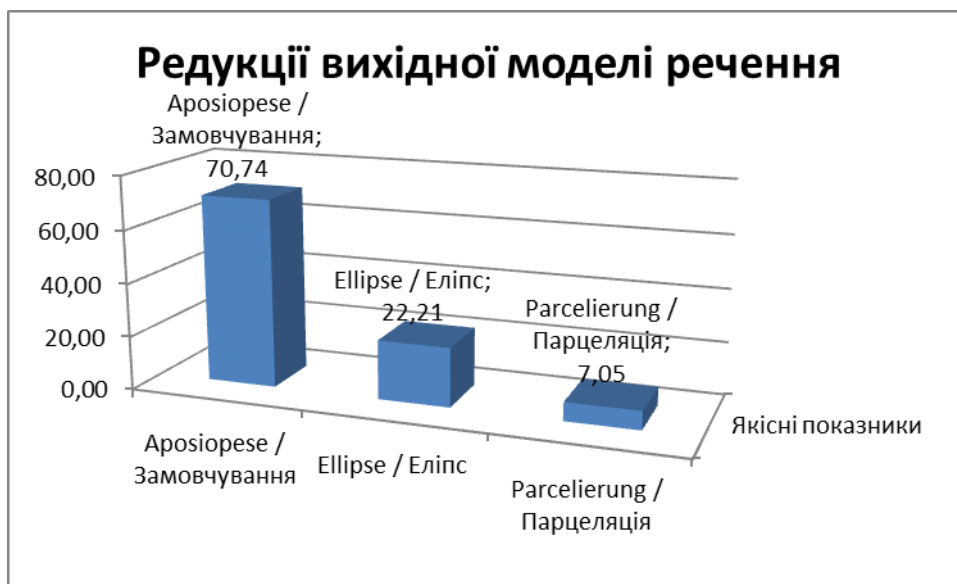

Рис. 1. Відсоткова репрезентація редукції вихідної моделі речення

За даними Рис. 1. Найбільш вживаним маркером експресивності є замовчування (70,74%) – випадковий обрив думки, чи не доказування до кінця. Розрізняють три способи еліптизації: а) універбація (Univerbierung); б) Зміна граматичної конструкції або категорії; с) упущення структурних слів (Strukturwörter), які функційно є відновлювальними та економія інформативно менш релевантних конкретних слів (Inhaltswörter). Перші два способи можуть комбінуватись [Grammatik der deutschen Sprache 1997, с. 434]. В художньому мовленні, замовчування передає хвилювання, невпевненість: *“Ralf, mein Gott! Ich habe gestern probiert, dich... Ich habe... Ich...”* [Kehlmann 2009, S. 20]; обережність висловлювання: *“Außerdem gibts wieder mal schwarze Listen ...”* [Grass 1999, S. 20]; замовчування з метою недопущення грубості: *Im Wartezimmer standen Stühle. Sollte ich meinen Arsch auf Stühle setzen, auf denen...* [Brussig 1998, S. 141]. Характерним для деяких письменників доби постмодерну велика кількість замовчувань. Яскравим представником є Г. Грасс / G. Grass, для якого використання даних фігур є візитівкою: *Jetzt war Remarque wieder dran: “In tagelangem Würgen haben sie ihre verbrannten Lungen stückweise ausgekotzt. Am Schlimmsten war es, wenn sie bei gleichzeitigem Sperrfeuer nicht aus den Trichtern rauskamen, weil sich die Gaswolke wie ein breites Quallentier in jede Bodenvertiefung legte. Wehe dem, der sich die Maske zu früh abriß ... Ganz schlimm hat es immer den unerfahrenen Ersatz erwischt ... Diese jungen, hilflos herumirrenden Burschen ... Diese blassen Steckrübengesichter ... In ihren zu weiten Uniformen ... Noch lebend hatten sie die entsetzliche Ausdruckslosigkeit gestorbener Kinder ... Sah, als wir zum Schanzen auf unsere vorderste Linie stießen, einen Unter stand voll dieser armen Hunde ... Fand sie mit blauen Köpfen und schwarzen Lippen ... Und in einem Trichter hatten sie sich die Masken zu früh ... Würkten sich mit Blutstürzen zu Tode ...”* [Grass 1999, S. 64-65]. Такий симбіоз та складність синтаксичної структури вводить читача у вир подій та сприяє кращому розумінню позиції автора.

Постмодерністське художнє мовлення наділене експресивною потужністю яка реалізується через еліптичні конструкції (22,21%). У випадку використання еліптичної структури йдеться насамперед про особливу форму речення і про мовну економію: *Ein Roman ohne Hauptfigur! Verstehst du? Die Komposition, die Verbindungen, der Bogen, aber kein Protagonist, kein durchgehender Held* [Kehlmann 2009, S. 25]. *Sie saßen im Auto, draußen zogen im bleichen Vormittagslicht die kleinen, würfelförmigen Häuser der Hauptstadt vorbei. Geschäftsschilder, darunter alte Frauen mit Obstkörben, am Himmel der gelbliche Rauch ferner Fabriken.* [Kehlmann 2009, S. 33]. В цих прикладах ми спостерігаємо бездієслівну структуру яка в німецькій мові є продуктивним засобом мовної економії та експресії. Також часто в

німецькому постмодерністському мовленні зустрічаємо еліптичні конструкції в діалогах: *“Ja?” “Ralf.” “Ja?” “Was denn jetzt?” Sie lachte. “Spielst du mit mir?” “Würde ich nie tun.” “Schade!” Seine Hand zitterte. “Du hast recht. Eigentlich würde ich... gerne mit dir...” “Ja?” “... spielen.” “Wann?”* [Kehlmann 2009, S. 14]. Називні речення, які за своєю структурою відповідають еліптичним конструкціям також представлені в художніх текстах доби постмодерну: *Stille. Als hätte jemand den Strecker gezogen, ist die Heizung verstummt, verstummen alle Geräusche, der Zug rollt aus, fast lautlos, ein paar hundert Meter, er beginnt zu bremsen, Hegyeshalom! Stiefmütterchen in Betonkübeln. Hegyeshalom, die Grenzstation. Hegyeshalom* [Schulze 2009, S. 26]! Хоча в еліптичних конструкціях часто опускаються обидва головні члени речення, їх легко відтворити в контексті: *Oft sahen sie sich über ein monströses Ehebett oder den Kopf einer grimmigen Vermieterin hinweg verstört an, aber wenn sie dann in die nächste Wohnung, den nächsten Laden zogen, tröstete Else sich und Fritz: Was brauchen wir schon zu einem gemeinsamen Leben? Ein Bett, einen Tisch, zwei Stühle und sehr viel Liebe* [Schrobsdorff 1997, S. 46].

Ще одним маркером експресивного синтаксису вихідної моделі редукції являється парцеляція (Parcelierung). В порівнянні з іншими редукованими структурами вона є менш вживнішою (7,05%). Іноді парцеляцію розглядають як один із випадків оказіонального (мовленнєвого) еліпсису, характерного для персонально-забарвленого мовлення в реєстрі дистантної комунікації та для спонтанного мовлення в реєстрі безпосереднього спілкування [Кострова 2004, с. 60]. Однак таке визначення парцеляції є одиничним порівняно із традиційним її трактуванням [Пустаров 2006], тому парцеляцією ми будемо називати прийом експресивного синтаксису, який передбачає членування структури речення на декілька інтонаційно відокремлених частин. За допомогою парцеляції відбувається економія мовних засобів, наприклад: *Wo kann ich meinen Tripper behandeln lassen? Da gab es eine Adresse in der Greifswalder Straße. Greifswalder Straße! Mitten im Prenzlauer Berg! Wo die Altbauten stehen! Mit den Außenklos! Und den vielen Ratten! Ich mußte meinen Tripper ins Rattenviertel tragen! Hoffentlich geht das gut* [Brussig 1998, S. 138]. В цьому прикладі темою виступає підмет *eine Adresse*, а парцельовані елементи пояснюють місце розташування, тобто слугують уточненням. Часто в художніх творах ми спостерігаємо парцельовані структури наступного типу: *Was? Ich? Heute? Konspirativ? Auftrag? Den ersten? Von uns? Hinter Schnürsenkel stehen Mächtigere, die große Dinge mit mir Vorhaben* [Brussig 1998, S. 110]? Ми бачимо що парцельовані структури автор вводить в текст за допомогою питальних речень, які доповнюють одні одних. Залежно від функцій, парцельовані висловлювання поділяються на уточнювальні та інтенсифікаційні. Метою перших є розширення, доповнення та пояснення рематичної частини попереднього висловлення. З синтаксичного боку такий парцелят є найчастіше обставиною чи додатком, наприклад: *So entdeckte Hannes zwischen Weihnachten und Silvester einen Maserati mit Dortmunder Nummernschild, der bereits mehrere Tage vor der Villa eines Rechtsanwaltes stand. Auf dem Weißen Hirsch* [Mohr 2011, S. 34]. Парцеляція часто взаємодіє із іншими засобами створення експресивності. Така взаємодія, що називається стилістичною конвергенцією, може відбуватися в межах одного речення або об'єднувати декілька речень: *Sie geschah im Schlaf. Besser gesagt im Traum. Vielmehr im Traum im Schlaf im Herz in seiner Phantasie* [Süskind 1985, S. 170]. В наведеному прикладі парцеляти служать для уточнення і поєднуються з градацією. В наступному прикладі ми спостерігаємо поєднання парцеляції з спадною градацією: *Ich weiß bis heute nicht, was ich davon halten soll. War es keine Katastrophe? War es eine Lappalie? Oder einfach nur etwas Unalltägliches* [Schulze 2009, S. 35]? Парцеляція виконує різноманітні стилістичні функції, які сприяють посиленню загального експресивного фону текстів художнього мовлення.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Постмодерністське художнє мовлення є складною багаторівневою цілісною структурою, яка створена із мовного матеріалу і наповнена різнотипною інформацією. Це зумовлено, з одного боку, тим, що мовні одиниці всіх рівнів, перебуваючи у тісному зв'язку і взаємодії, кожен елемент і вся система в цілому набувають особливого семантичного навантаження. Текст художнього

твору може нести не тільки інформацію про факти, події, процеси об'єктивної реальності, факти і образи, створені уявою митця, не тільки передавати ставлення до них персонажів і автора, а й містити приховану інформацію. На нашу думку, саме за допомогою експресивно-синтаксичних маркерів (засобів, прийомів та фігур) можна відстежити закономірності структури постмодерністського мовлення та збагнути ідею експериментального тексту. Здійснені нами кількісні та якісні підрахунки засвідчують, що німецький постмодерністський роман є експресивно насиченим і цікавим для інтерпретації. Перспективу дослідження складає глибинний якісний аналіз синтактико-стилістичних маркерів експресивного синтаксису на рівні мікро та макроструктур них утворень.

Література

- Бехта І.А.* Авторське експериментаторство в англійській прозі ХХ століття / Іван Антонович Бехта. – Львів : ПАІС, 2013. – 268 с. *Брандес М.П.* Стилістика тексту. Теоретический курс : [учеб.] / Маргарита Петровна Брандес. – [3-е изд., перераб. и доп.] – М. : Прогресс-Традиция ; ИНФРА-М, 2004. – 416 с. *Кожевникова Н.А.* Синтаксическая синонимия в художественном тексте / Н.А. Кожевникова // Вопросы языкознания. – 2005. – № 2. – С. 82 – 88. *Кострова О.А.* Экспрессивный синтаксис современного немецкого языка : [учеб. пособ.] / Ольга Александровна Кострова. – М.: Флинта: Московский психолого-социальный ин-т, 2004. – 240 с. *Пустовар О.В.* Номінативний і комунікативний аспекти парцеляції в сучасній німецькій мові : дис. кандидата філол. наук : 10.02.04 / Пустовар Ольга Вікторівна. – Запоріжжя, 2006. *Левицкий В.В.* Квантитативные методы в лингвистике / В.В. Левицкий. – Винница: Нова Книга, 2007. – 264 с. *Мартинюк А.П.* Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А.П. Мартинюк. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. – 196 с. *Тошович Б.* Экспрессивный синтаксис глагола русского и сербского / хорватского языков / Бранко Тошович. – М. : Языки славянской культуры, 2006. – 560 с. – (Studia philologica). *Braun P.* Tendenzen in der deutschen Gegenwartssprache: Sprachvarietäten / P. Braun. – Stuttgart : Kohlhammer, 1998. – 268. S. *Göttert K.-H.* Einführung in die Stilistik / K.-H. Göttert, O. Jungen. – München : W. Fink, 2004. – 288 S. *Brussig T.* Helden wie wir / Thomas Brussig. – Frankfurt am Main : Fischer, 1998. – 336 S. *Fleischer W.* Stilistik der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer. – Frankfurt am Main : Peter Lang Verlag GMBH, 1993. – 341 S. *Zifonun G.* Grammatik der deutschen Sprache / Gisela Zifonun, Ludger Hoffmann, Bruno Strecker ; und Joachim Ballweg – Berlin; New York : de Gruyter Bd. I, 1997. – 2570 S. *Grass G.* Mein Jahrhundert / Günter Grass. – Göttingen : Steidl Verlag, 1999. – 383 S. *Mohr F.* Flashback Ost / Francis Mohr. – Dresden : Dresdener Buchverlag GbR, 2011. – 354 S. *Schrobsdorff A.* Du bist nicht so wie andere Mütter / Angelika Schrobsdorff. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 1997. – 560 S. *Schulze I.* Handy / Ingo Schulze. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 2009. – 288 S. *Süskind P.* Das Parfum / Patrick Süskind. – Zürich: Diogenes Verlag Zürich, 1985. – 336 S.

УДК 801.6; 802.085

РОЗОВА І. В.

(Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»)

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОРСЬКОЇ МОДАЛЬНОСТІ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ХХ СТОРІЧЧЯ

Стаття висвітлює специфічні особливості реалізації текстової категорії авторської модальності. Систематизовано мовний матеріал, який містить змістові характеристики прагматичних настанов авторської модальності.

Ключові слова: прагматична настанова, авторська модальність, текстові категорії, оцінний компонент.

Розова І. В. Лингвистический аспект исследования авторской модальности англоязычного художественного текста XX столетия. В статье раскрываются специфические особенности реализации текстовой категории авторской модальности. Систематизирован языковой материал, рассматривающий содержательные характеристики прагматических установок авторской модальности.